

Antxon Gomez, ANVko idazkari nagusi ohia

“ZUTIK EUSKAL HERRIA’REN OSTEAN ARRAUTZA GUZTIAK SASKI INSTITUZIONALEAN JARRI ZIREN”

1930ean sortutako ANV-EAE (Acción Nacionalista Vasca-Eusko Abertzale Ekintza) 2008an utzi zuen legez kanpo Espainiako Auzitegi Nazionalak. Alderdiaren historian hirugarren legez kanporaketa. Urte luzez Antxon Gomez (1964, Gasteiz) izan zen bere idazkari nagusia. 04/08 (*Segura*, *EHA-K-PCTV*, eta *EAE-ANV*ko) auzian auzipetu berri dute. Epaiketan lortutako akordioaz eta ezker abertzaleko azken 15 urteetako ibilbideaz jardun dugu berarekin.

Axier Lopez / Xabier Letona

@axierL / @xletona

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

2000. urtera arte egingo dugu atzera. Batasuna sortu zen orduan eta zuek alderdi berritik kanpo geratu zineten. Zergatik?

Batasuna alderdi gisa sortu zen eta ANVk esan zuen ez zuela parte hartuko HB zen herritarren batasunaren apurketan. ANVren kultura politikoan beti egon da herritarren frontean parte hartzea. 1930eko hamarkadan estatu mailako Fronte Popularrean aritu ginen, frankismoan Euskal Frontean eta 80etako hastapenetan HBren sorreran.

Bi arrazoiengatik egin dugu beti herritar batasunaren alde. Bat, ezker abertzalearen potentzialitate osoa jasotzeko modu bakarra da; ezinezkoa da enpresari txiki independentista eta alderdi komunistako kideak alderdi bakarrean egotea, baina bai herritarren batasunean. Bi, alderdi politiko bakarra ahula da Estatuaren aurrean eta bereziki errepresioaren aurrean, gero Batasunarekin argi ikusi zen gisan.

Gero ilegalizazioaren aroa iritsi zen. Ez zeundeten onenean Batasunarekin, baina 2007ko udal hauteskundeetan ezker abertzalearen marka izan zineten. Zer oroitzapen duzu?

Ezker abertzalea Euskal Herriko familia soziopolitiko handi bat da, ideologiaz eta antolaketaz oso anitza, Batasuna baino askoz gehiago da. Eremu komunist eta libertariorik sozialdemokrazia edo sozial-kristautasunerainoko esparrua har dezake. Eremu hori guztia geratu zen siglarik gabe hauteskundeetan, eta gure siglak haren sostengura jarri genituen; Aralar bazen, baina ezker abertzaleko oso esparru zehatza ordezkatzeko zuten.

Hauteskundeetan ondoren zuek ere legez kanpo geratu zineten. Zeintzuk izan ziren horren ondorioak ANVrentzat?

Ondorio ekonomiko oso handiak izan zituen. Ezker abertzale osoan, segu-

ruenik ANV zen egoera ekonomiko onena zuen erakundea, 36ko Gerran ebatsitako ondarearen zati txiki batekiko kalte-ordaina -600.000 euro inguru- eman zigulako Estatuak 2002an. Askoz gehiago ere izan zitekeen, milioi eta erdi euroraino ere bai agian. Gure hainbat zerrenda legez kanpo jarri ondoren, guk kalte-ordaina ez kobratzeko *ad hoc* egindako legea atera zuten, esanez alderdiren bat legez kanpo egonez gero, kalte-ordaina galduko zuela. Hainbat egoitza ere galdu genituen.

Ondorio pertsonalak ere izan ziren. Ilegalizazioarako abian zen bide administratiboaz gain, hauteskundeetara aurkeztu ahal ez izateko [Baltasar] Garzonek bide penala aktibatu zuen. Horretarako hainbat kide inputatu behar zituen eta hala egin zuen Kepa [Bereziartua], Alazne [Arozena] eta nirekin.

2010ean *Zutik Euskal Herria* agiria izan zen inflexio puntuetako bat. Nola bizi izan zenuten zuek?

Ziklo politiko-militarraren amaiera adierazten zuen testu hark eta beste ziklo baten hasiera. ANVkoak izandako zenbait kide historikok aktiboki parte hartu genuen aldaketaren alde. Halako testuak, dena den, sarritan bihurtzen dira testu sakratuen gisakoak eta interpretazio askorako ematen dute. Testu hark eman zezakeen gero Sortuk egin duena egiteko aukera edo bestelako urratsak egiteko.

ANVren bueltan ibili zinetenontzat, ondo garatu al zen *Zutik Euskal Herria*?

Guk uste genuen ziklo politiko-militarra bukatu ondoren, Estatuarekiko konfrontazio demokratikoaren zikloa irekiko zela. Horretarako tresna bat zen, esaterako, Adierazi Euskal Herria: 70 bat eragile eta norbanakoak biltzen zituen koordinakundea zen, Estatuarekiko konfrontazio demokratikoa bideratzeko, intsumisioa, desobediencia zibila eta gisakoak erabiliz. Nonbait, batzuek bide hori eten egin zuten.

“Guk uste genuen ziklo politiko-militarra bukatu ondoren irekiko zela Estatuarekiko konfrontazio demokratikoa, intsumisioa, desobediencia zibila eta gisakoak erabiliz. Nonbait, batzuek bide hori eten egin zuten”

“Alderdi bakarraren ereduarekin ezinezkoa da estatuekin konfrontazio demokratikorik bideratzea”

Independentistak Sarea zen beste tresna horietakoa, erreferentzialtasuna hartu zuen eta bat-batean leku guztietatik gasa galtzen hasi zen. Eta sortu zen Gure Esku Dago, zuzeneko planteamendu independentista batetik erabakitze-ko eskubidera iraganez. Beste zenbait herri mugimendu ere likidatu ziren, kale mailako bor-bor hori galdu egin zen eta arrautza guztiak saski instituzionalean jarri ziren.

EA, Aralar eta Alternatibarekin aliantza egin zen eta hori ona da gure tradizioan, hauteskundeetan ahalik eta bozka gehien biltzea ona delako eta instituzioak kudeatzeko aliatuak behar direlako. Okerrena da estrategia eta taktika nahastean direnean, hau da, EH Bilduko aliantzak estrategiko bihurtzea, zure proiektu politikoa hor lausotuz. Ika-mika handia izan zen *Zutik Euskal Herria* dela eta, batez ere erabakia hartzeko moldeaz, nor, nola...

Talka betiko muinean sortu zen eta ezker abertzalearen bi ikuspegi kontrajarri agertu ziren: batetik, oinarrian herri mugimendu indartsu bat duen he-

rritarren batasunaren antolaketa, gizartea aktibatua mantenduko duena; horrek, nahitaez, estatuekin konfrontazio demokratikora eramaten zaitu; eta bestetik, sistemaren barruan gero eta normalago ari den alderdia, gazteria eta sindikatuarekin batera arituko dena, baina gero eta zarata gutxiago aterako duena. Alderdi bakarraren ereduarekin ezinezkoa da estatuekin konfrontazio demokratikorik bideratzea.

Eta ilegalizazio haieetatik auzipetze hauek. Zu ere Segura Auzian sartu zintuen Auzitegi Nazionalak, baina aparteko abokatuak izan duzun bakarria izan zara. Zer gertatu da?

Gure defentsa beti eraman du ezker abertzaleko abokatu oso ezagun batek eta Alderdien Legearen ildotik egin zen ANVren ilegalizazioaren defentsa hark bideratu zuen. Abokatu talde hark oso ongi ezagutzen zuen 18.000 orriko gure sumario zatia. Epaiketa hastea aurreikusitakotik lau bat hilabete lehenago, 2014an, Pernando Barrena etorri zen nirekin hitz egitera eta esan zidan jadanik ez nintzela ezker abertzalekoa eta ez zuela zentzurik abokatu talde berarekin izatea.

Horrek bi ondorio zituen. Batetik, epaiketa hasteko lau hilabeteren faltan, nork hartuko zuen sumario itzel hura? Ez zen erraza. Bestetik, ni deskolokatuena geratu nintzen. Zer esan nahi zuen ni ez nintzela ezker abertzaleko kidea, beti mundu horretan lanean aritu naitzen? Nire interpretazioa da Sortuk oraindik baduela gainditu ezineko kontraesana herritar batasuna eta alderdi bakarraren artean. Horrez gain, haiek *prozesua* deitzen zuten horrekiko gu oso kritikotik ginen. Jendeari ezin zaio kea saldu. Barrena etorri baino astebehe lehenago iritzi artikulu batean esan genuen hori, ez dakit horrek ere eragina izango zuen gu baztertzeko, baina handik sei-zazpi hilabetera Arnaldo Otegi antzekoa esan zuen: prozesurik ez zegoela, prozesua izateko bi alde behar direlako. Ez zuen zentzurik epaiketara bi taldetan joateak -ni eta gainerako 34ak-, baina hala erabaki zuten, eta azkenean *tartararien* defentsan eta beste hainbat kontutan militante euskaldunekin aritutako abokatuak hartu zuten nire defentsa: Haizea Nuñez eta Fidel Sanchez. Eskertu nahi diet horrelako epaiketa zailari aurre egiteko azaldu duten prestutasuna.

Gertaera horiek zertan eragin dute auzipetuekiko zure harremanean?

Jakina, harremanak gaiztotzen dira. Zenbait auzipetuekin harremana ona da, baina beste batzuekin ez dut hitz egiten.

Azkenean akordio bidez ebatzi da auzia. Nola izan da prozesua?

Urtarrilaren 11ko goizean fiskalaren zenbait lekukok deklaratu zuten eta arratsean akordioa eskaini ziguten. Hitzekoa zen. Ondoren, fiskaltza, AVT, Dignidad y Justicia (DyJ) eta defentsako abokatuak behin betiko akordioa finkatu zuten, eta denok onartu ondoren epaian txertatu zen. Bestelako sukalde lanik egon bada, guk ez dugu ezagutzen.

Zeintzuk dira akordioaren gako nagusiak?

Gure kontrako akusazioak eta biktimei erreferentzia egitea onartu ditugu; zigorra onartu dugu eta trukean ez goaz espetxera. Akordioa aho batez berretsi beharrekoa zen. Nire aurkako akusazioak ondokoak dira: prentsaurrekoak ematea, manifestazioak antolatzea eta hauteskunde kanpaina prestatzea; eta gutzia Batasunaren aginduz egin nuela.

Akordioari buruz bi aldeek egin dituzten interpretazioak oso ezberdinak dira. Adibidez, DyJ-k dio "dena da ETA" teoria berretsi duzuela.

DyJ-k berak esan du aukera asko zegoela hainbat auzipetu kargurik gabe ateratzeko eta, beraz, nahiago izan dute denok zigortu, gutako batzuk errugabe utzi baino. Epaiaketan akordio asko eman ohi dira, baina aurrenekoz gertatu da halako makroepaiketa batean. 10 urte eskatzen, urte eta erdira jaitsi da,

kartzela saihestu, inhabilitazioa txikiak jarri... deskolokatu utzi gintuen lehen une horretan.

Interpretazioetan jarduera armatuaren gaitzespena agertu da.

Gaitzespen hitza ez da akordioan azaltzen. Gauza bat da akordioa eta beste bat hurrengo eguneko prentsaurrekoan akordioaz esaten dena. Aurrerantzean bortizkeriaren erabilerari uko egingo diogula sinatu dugu. Ni ANVko kidea izan naiz eta ez dut inoiz biolentzia erabili. Inoiz erabili ez duzunari uko egi-teak ez dit kontraesanik sortzen.

Beraz, kartzela saihesteko aukera emanda eta kontraesanik sortzen ez dizula ikusita, akordioa oso ona da.

Ez da hain ona, ona izateko biktima guztien aitortza jaso beharko lukeelako. Biktima guztiekiko erreparazioa behar da aro politiko-militarra ixteko. Egia, justizia, erreparazioa eta ez-errepikapenerako eskubidea du biktima orok, baina bakarrik alde bateko biktimak aintzat hartzen ari dira. Horregatik ez gara normaltasun politikoan bizi. Ez da ahaztu behar kondena bat jaso dugula, espetxeratzea besterik ez dute eten.

Akordioak esperantzarik ematen al du etorkizuneko beste makro-prozesuei begira?

Gure ustez akordio hau puntuala da, baina denborak esango du. Gure "delituak" bi gradu jaitsarazi ditu aplikatutako artikulua eta hori bakarrik erabil daiteke "delituen" ondorioak larriak ez badira; alegia, tartean biktimarik ez bada. Erakunde armatuko kideentzat edo kale borrokarekin lotutako kasuentzat ez luke balioko. Halere, ez da gutxi; beren jardun politiko publikoagatik 100 pertsona baino gehiago daude epaituak izateko zain.

Akordioaren bezperan, Rufi Etxeberriak urrats berriak ematera gonbidatu zuen EPPK. Bi gertakariak zerikusirik ba al dute?

Batzuek biak lotu nahi dituztela ematen du. Nik ez diot ikusten lotura errealik. Askotan ahazten zaigu preso politikoek eta beren senideek nahikoa lan dutela eguneroko bizitzan, dispertsioak eta kartzelatzeak berak sortutako arazoei aurre egiten. Rufi Etxeberria buruzagi politiko da, eta ez luke presoen gai-

“Pernando Barrenak esan zidan jadanik ez nintzela ezker abertzalekoa eta ez zuela zentzurik abokatu talde berarekin izatea”

“Giza eskubideen aldarrikapena amnistiaren aldeko borrokarekin batera eman beharko litzateke. Bi bideak ez dira kontrajarriak”

“Alderdi politiko bakarra ahula da Estatuaren aurrean eta bereziki errepresioaren aurrean, Batasunarekin argi ikusi zen gisan”

nean zama handiagoa jarri beharko. Presoei sostengu soziopolitiko ematea dagokigu. Benetan zatarra iruditzen zait zama berriro presoena eta senideen bizkar gainean jartzea.

Nola ikusten duzu amnistiaren inguruko eztabaida?

Nahasten da helburu estrategikoa taktikoarekin. Independentzia eta sozialismoa bezain estrategikoa da amnistia, eta hala izan da ezker abertzalean beti. Gatazka politikoa amaitzeko modu bakarra da militante politikoei amnistia ematea, gatazka eragin duten arrazoiak

gainditzea ekartzen duelako. Amnistiaren aldarrikapenak izaera politikoa ematen die presoei.

Giza eskubideen aldarrikapena amnistiaren aldeko borrokarekin batera eman beharko litzateke. Bi bideak ez dira kontrajarriak. Azken hilabeteotan, amnistiaren aldeko mugimenduaren eta Sareren arteko planteamenduen talka irudikatu nahi izan dute. Baten batek azaldu beharko du zergatik den posible Sarek Baionan antolatutako manifestazioa Ipar Euskal Herriko amnistiaren aldeko mugimenduak babestea eta zergatik hori ez den posible Hegoaldean.

Horrelako barne gatazketan indar piloak galtzen da eta jende asko kokoteraino dago. Ilusio eta kemen falta nabarmena dago.

Gai hau akordioarekin lotuz, Filipe Bidarteren hitzak ekarri nahiko nituzke: “Gu kalean gaude, baina ez gara libre”. Preso politikoak ateratzen dira kartzelatik, baina ez dira libre, aurrerariak dauzkate –gure kasuan bezala–, kalte-ordainei aurre egin behar diete, markatuta daude, inhabilitazioak egon daitezke, eta abar. Amnistia beharrezkoa da jende hori guztia Euskal Herrian libre izan dadin. ■